Hukuk Bölümü 2008/371 E. , 2009/280 K.

- ADLI YARGI YERININ YARGISAL IŞLEMLERINDEN DOLAYI UĞRANILDIĞI ILERI SÜRÜLEN ZARARLARIN TAZMINI ISTEMI
  - İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU (2577) Madde 14

"İçtihat Metni"

Davacılar : 1-M.Ş., 2-N.Ö., 3-K.Ö.,

4-Nu.Ö., 5-S.Ö., 6-Z.Ç.,

7-F.Ç. 8- F.Ö., 9-Ş.Y.,

10-S.A., 11-Sel.A.,

Vekili : Av. Ş.Y.L.

Davalı : Adalet Bakanlığı

OLAY : Davacılar vekili; Davacılar tarafından davalı M.Ç. aleyhine Aşkale Asliye Hukuk Mahkemesinin 2003/18 Esas sayılı dava dosyası ile tasarrufun iptali davası açılmış ve davanın konusuz kalmaması için davalıya devredilen payların 3. şahıslara devrinin önlenmesi için mahkemeden tedbir talep edilmiş olduğunu; 03.04.2003 tarihli oturumda, Aşkale Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 3 numaralı ara kararı ile tedbir talebini kabul ederek "bu hususta ilgili yerlere müzekkere yazılmasına ve masrafın davacılar vekilinden alınmasına" karar verdiğini; aynı gün 3 numaralı ara kararı masrafları ile diğer ara kararları masrafının mahkeme katibi N.K.'a tevdi edilmiş bulunduğunu; 03.04.2003 tarihinde bütün ara kararlarının yerine getirildiğine dair şerhin adı geçen katip tarafından zabta dercedilmiş ve imzalanmış olduğunu; dava sonucunda Mahkemenin davanın kabulüne karar verdiğini; 22.06.2004 tarihinde Mahkeme kararının gereğinin yapılması için E.Ç.S. Erzurum Yatırım Sanayi ve Ticaret A.Ş. ye talimat yazıldığını; E.Ç.S. A.Ş.'nin Mahkemeye hitaben yazdığı 28.06.2004 tarihli, cevabi yazıda, davaya konu 264 hissenin 14.04.2003 tarihinde davalı tarafından N.S. isimli şahsa devredildiğini, bu şahsın da 12.04.2004 tarihinde Y.B. isimli şahsa devrettiğini, dava konusu hisse senetleri ile ilgili olarak şirkete her hangi bir ihtiyati tedbir kararının tebliğ edilmediğini, bu sebeple kararın gereğinin yerine getirilmediğini belirtmiş olduğunu; gelen cevap üzerine dosyadaki kayıtlar ve mahkemedeki posta kayıtlarının araştırıldığını, aynı tarihli diğer ara kararları gereği müzekkereler gönderildiği halde tedbire ilişkin müzekkerenin kalemce yazılmadığı ve şirkete gönderilmediğinin anlaşıldığını;

Mahkeme kararında belirtilen dava masraflarının, 31.05.2004 tarihinde Erzurum 2. İcra Müdürlüğünün 2004/3013 Esas sayılı icra takibi ile icraya intikal ettirildiğini, dosyanın kesinleşmesini müteakiben bütün haciz işlemlerinin yapıldığını ancak takibe intikal eden miktarın çok çok altında tahsilat yapılabildiğini, davalının başkaca mal varlığına rastlanılmadığını, dosyadaki mevcut bilgilere göre, kalan alacağın tahsili imkanının bulunmadığını; Aşkale Asliye Hukuk Mahkemesinin E:2003/18, K:2004/69 sayılı kararının ifasının imkansızlaşması nedeniyle, 13.07.2004 tarihinde davalı aleyhine Aşkale Asliye Hukuk Mahkemesinde 2004/185 Esas sayılı dosyası ile 57.868.800.000 TL'lık dava açıldığını; 09.06.2005 tarihinde de Mahkemenin 55.228.000.000 TL üzerinden davanın kabulüne karar verdiğini;

Yukarıda açıkladıkları üzere davalı aleyhine Erzurum 2. İcra Müdürlüğü'nün 2004/3013 Esas sayılı dosyası ile icra takibi yapılmış ve netice alınamamış olduğunu, Devletin icra dairesinin bile yargılama alacaklarını tahsil edemediğine göre, Aşkale Asliye Hukuk Mahkemesinin 09.06.2005 tarihinde karara çıkan E:2004/185 sayılı dosyadaki alacaklarını tahsil etme imkânının da bulunmadığını;

Mahkeme kalem çalışanlarının, 03.04.2004 tarihli 3 numaralı tedbirin infazına ilişkin ara kararını yerine getirmiş olsa idi, müvekkillerinin davası ve haklarının ifa imkansızlığı ile karşılaşılmamış olacağını, Mahkeme çalışanlarının ağır hizmet kusurunun bulunduğunu, Müvekkillerinin mahkeme çalışanlarının ihmal, ağır hizmet kusuru ve haksız eylemleri nedeni ile haklarına kavuşamadıklarını; Müvekkillerinin mahkeme kararında belirlenen, 14.04.2003 tarihi itibarıyla 55.228.000.000 TL.'lik Maddi zarara muhatap kaldığını, ayrıca 2. dava açılması nedeniyle de 3.100.000.000 TL masraf yapmak zorunda bırakıldığını; hizmet kusuru nedeni ile davalı Adalet Bakanlığı'ndan müvekkillerin zararının karşılanmasının talep edildiğini, Davalı Bakanlığın 07.07.2005 gün ve 3610 sayılı cevabi yazısında mahkeme kararı olmaksızın talebe ilişkin bir işlem yapılamayacağını belirttiğini ifade ederek; sonuç itibariyle, davalı idarenin 07.07.2005 gün ve 3610 sayılı tazminat ödenmeyeceğine dair kararının iptaline, meydana gelen zararlarına karşılık olmak üzere 14.04.2003 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte 55.228.000.000 TL. ile 9.6.2005 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte 3.100.000.000 TL tazminatı ödemekle sorumlu tutulması istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

ERZURUM 1. İDARE MAHKEMESİ; 29.03.2006 gün ve E:2005/1362, K:2006/571 sayı ile, davanın; davacılar tarafından Aşkale Asliye Hukuk Mahkemesinde görülen tasarrufun iptali davasında mahkemece verilen 3.4.2003 günlü tedbir kararının yazılarak E.Ç.S. Tic.A.Ş.'ne tebliğ edilmemesi nedeniyle hisselerin devrine sebep olunduğu ve alacağın tahsilinin imkansız hale geldiğinden bahisle uğranılan 58.328,00.-YTL. zararın 14.04.2003 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte hizmet kusuruna dayalı olarak davalı idarece tazminine karar verilmesi istemiyle açıldığı; Anayasa'nın "Genel Esaslar" başlıklı Birinci Bölümünde, egemenliğin kayıtsız şartsız Milletin olduğu ve Türk Milletinin egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre Yasama, Yürütme ve Yargı organları eliyle kullanacağının öngörüldüğü; Anayasa'nın Başlangıç Bölümünde "Kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir iş bölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu"nun belirtildiği; Anayasa'nın 9. maddesinde "Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır." denilmiş; "Mahkemelerin bağımsızlığı" başlıklı 138. maddesinde "Hakimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler. / Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz. / Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz. / Yasama ve yürütme organları ve idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez. "hükümlerine yer verilmiş olduğu; belirtilen Anayasal düzenlemelere göre, "kuvvetler ayrılığı" ilkesi gereğince fonksiyonel bakımdan yargı organı yasama ve yürütmeden ayrı tutulmuş olup, bağımsız bir organ olan yargının yargılama süreci ile ilgili işlemlerinin Anayasa'nın 125. maddesinde öngörülen "idari işlemler" kapsamına girmediği ve bu nedenle yargısal işlemler dolayısıyla idari yargı yoluna başvurulamayacağının açık olduğu; bu anlayışın, Ülkemiz yargı sisteminin dayandığı "yargı ayrılığı" ve "adli ve idari yargı

organlarının birbirlerine karşı bağımsızlığı" ilkelerinin de doğal bir sonucu olduğu; bununla birlikte, hukukumuzda, bazı hallerde yargısal işlemlere yardımcı kimi idari faaliyetlerden dolayı Devletin sorumluluğunu öngören istisnai düzenlemelerin de bulunduğu; nitekim, Medeni Kanun'un 1007. maddesinde "Tapu sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan Devlet sorumludur. / Devlet, zararın doğmasında kusuru bulunan görevlilere rücu eder. / Devletin sorumluluğuna ilişkin davalar, tapu sicilinin bulunduğu yer mahkemesinde görülür." hükümlerine yer verildiği; aynı şekilde, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 5. maddesinde yer alan "İcra ve İflas Dairesi görevlilerinin kusurlarından doğan tazminat davaları, ancak idare aleyhine açılabilir. Devletin, zararın meydan gelmesinde kusuru bulunan görevlilere rücu hakkı saklıdır. Bu davalara adliye mahkemelerinde bakılır." denildiği; anılan yasal düzenlemelerden, yargılama sürecine katkıda bulunan işlemler nedeniyle Devletin sorumluluğunun kabul edildiği durumlarda, bu sorumluluğun denetiminin de aynı yargı düzeni içinde yapılmasının gözetildiğinin anlaşıldığı; belirtilen duruma göre, olayda Mahkemece verilen ihtiyati tedbir kararının yazılması ve ilgili yere tebliği, yargılama sürecine ilişkin ve yargılama sürecine katkıda bulunan işlemlerden olduğundan mahkemece tedbir kararının yazılmadığı ve tebliğ edilmeği nedeniyle alacağın tahsil kabiliyeti kalmadığı ileri sürülerek açılan tazminat davasında, tazminat istemine esas olan işlemi yapan mahkemenin dahil olduğu adli yargının görevli bulunduğunun kabulünün zorunlu bulunduğu; gerekçesiyle davanın 2577 sayılı Kanun'un 14/3-a ve 15.maddesinin 1.fıkrasının (a) bendi uyarınca görev yönünden reddine karar vermiş, bu karar kesinleşmiştir.

Davacı vekili, bu defa (davacılardan Z.Ç. dışındaki diğer davacılara vekaleten); davalı idarenin, meydana gelen zararlarına karşılık olmak üzere 14.04.2003 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte 55.228.000.000 TL. ile 9.6.2005 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte 3.100.000.000 TL tazminatı ödemekle sorumlu tutulması ve alacaklarının tahsiline karar verilmesi istemle adli yargı yerinde dava açmıştır.

ERZURUM 1. ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ; 23.10.2007 gün ve E:2006/308, K:2007/282 sayı ile, davacılar vekilinin mahkemelerine vermiş olduğu dava dilekçesinin özetini yaptıktan sonra; Erzurum 1. İdare Mahkemesinin 2005/1362 Esas, 2006/571 Karar, Aşkale Asliye Hukuk Mahkemesinin 2003/18 Esas, 2004/69 Karar, 2004/185 Esas 2005/90 Karar sayılı dosyaları ile Erzurum 2. İcra Müdürlüğünün 2004/3013 sayılı takip dosyasının celp edildiğini; Erzurum 1. İdare Mahkemesinin 2005/1362 Esas 2006/571 sayılı karar dosyasının tetkikinden; iş bu dava dosyasında yargılaması yapılan dava konusu, tarafları ve dava sebebinin aynı olduğu, davanın 2577 S.K'nun 14/3-a ve 15. maddesinin 1. fıkrasının a bendi uyarıca görev yönünden reddine karar verildiği, kararın temyiz edilmeksizin kesinleştiğinin anlaşıldığı; bir kamu hizmeti görmekle yükümlü olan Adalet Bakanlığına bağlı mahkemelerin, yargılama hizmetleri sırasında verdiği zararlardan dolayı özel hükümlerine tabi bulunmadıkları, hizmet kusurundan kaynaklanan zararlar yönünden idare aleyhine açılan tam yargı davasının idarî yargı yerinde açılmasının gerektiği, Adalet Bakanlığı aleyhine açılan davanın hizmet kusuruna dayalı olması nedeniyle, dava dilekçesinin görev yönünden reddinin gerektiği; İdare Mahkemesince, her ne kadar gerekçeli kararında İcra İflas Kanununun 5. maddesinden bahsetmişse de; bu madde hükmünün açıkça icra ve iflas, daireleri görevlilerinin kusurlarından doğan tazminat davalarının adliye mahkemelerinde bakılacağını hüküm altına aldığı, somut olayda icra ve iflas dairelerinde görevli bir memurun değil mahkeme kalemi personelinin kusurunun söz konusu olmasıyla, genel görev kurallarının uygulanması gerektiğinin anlaşıldığı; davanın İYUK'un 2. maddesi uyarınca görev yönünden reddine dair hüküm tesis edildiği, Adalet Bakanlığı aleyhine hizmet kusuruna dayanılarak açılan iş bu davayı yargılama görevinin İdari Yargı Mahkemelerine ait olduğunun anlaşıldığı gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar kesinleşmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ahmet AKYALÇIN'ın Başkanlığında, Üyeler: Mustafa KICALIOĞLU, Mahmut BİLGEN, Turan KARAKAYA, Ayper GÖKTUNA, Serdar AKSOY ve Muhittin KARATOPRAK'ın katılımlarıyla yapılan 05.10.2009 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME : Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi gereğince yapılan incelemeye göre, adli ve idari yargı yerleri arasında 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu, adli yargı dosyasının 15. maddede belirtilen yönteme uygun olarak davacı vekilinin istemi üzerine son görevsizlik kararını veren mahkemece, ekinde idari yargı dosyası ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesi yerine sehven Yargıtay 4.Dairesine gönderilmesine karşın, anılan Dairenin 18.6.2008 gün, E:2008/4246, K:2008/8418 sayılı kararıyla, gereğinin yapılması için dosyaların Mahkememize gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ : Raportör-Hakim Taşkın ÇELİK'in, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Dr. İlknur ALTUNTAŞ ile Danıştay Savcısı Gülen AYDINOĞLU'nun davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava; davacılar tarafından Aşkale Asliye Hukuk Mahkemesinde görülen muvazaa nedeniyle tasarrufun iptali davasında, Mahkemece verilen 3.4.2003 günlü, hisse senetlerinin devrinin ve her türlü tasarrufun önlenmesine yönelik tedbir kararının, Mahkeme kalem çalışanlarının ihmal, ağır hizmet kusuru ve haksız eylemleri nedeni ile E.Ç.S. Tic.A.Ş.'ne gönderilmemesi nedeniyle hisselerin devrine sebep olunduğu ve alacağın tahsilinin imkansız hale geldiğinden bahisle uğranılan zararın yasal faizi ile birlikte davalı idareden tazminine karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

Anayasa'nın Başlangıç Bölümünde "Kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu" belirtilmiş; "Genel Esaslar" başlıklı Birinci Kısmında da egemenliğin, kayıtsız şartsız Milletin olduğu ve Türk Milletinin, egemenliğini, Anayasa'nın koyduğu esaslara göre, Yasama, Yürütme ve Yargı organları eliyle kullanacağı öngörülmüştür.

Anayasa'nın 9. maddesinde, "Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır" denilmiş; "Mahkemelerin bağımsızlığı" başlıklı 138. maddesinde, "Hakimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler.

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz.

Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez." hükümlerine yer verilmiştir.

Belirtilen Anayasal düzenlemelere göre, "kuvvetler ayrılığı" ilkesi gereğince fonksiyonel bakımdan yargı organı yasama ve yürütmeden ayrı tutulmuş olup, bağımsız bir organ olan yargının yargılama süreci ile ilgili işlemlerinin Anayasa'nın 125. maddesinde öngörülen "idari işlemler" kapsamına girmediği ve bu nedenle yargısal işlemler dolayısıyla idari yargı yoluna başvurulamayacağı açıktır.

Bu durum, Ülkemiz yargı sisteminin dayandığı "yargı ayrılığı" ve "adli ve idari yargı organlarının birbirlerine karşı bağımsızlığı" ilkelerinin de doğal bir sonucudur.

Bununla birlikte, hukukumuzda, bazı hallerde yargısal işlemlere yardımcı kimi idari faaliyetlerden dolayı Devletin sorumluluğunu öngören istisnai düzenlemeler de bulunmaktadır.

Nitekim, Medeni Kanun'un 1007. maddesinde "Tapu sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan Devlet sorumludur.

Devlet, zararın doğmasında kusuru bulunan görevlilere rücu eder.

Devletin sorumluluğuna ilişkin davalar, tapu sicilinin bulunduğu yer mahkemesinde görülür."; 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 5. maddesinde de "İcra ve İflas Dairesi görevlilerinin kusurlarından doğan tazminat davaları, ancak idare aleyhine açılabilir. Devletin, zararın meydan gelmesinde kusuru bulunan görevlilere rücu hakkı saklıdır. Bu davalara adliye mahkemelerinde bakılır." denilmiştir.

Anılan yasal düzenlemelerden, yargılama sürecine katkıda bulunan işlemler nedeniyle Devletin sorumluluğunun kabul edildiği durumlarda, bu sorumluluğun denetiminin de aynı yargı düzeni içinde yapılmasının gözetildiği anlaşılmaktadır.

Dava dosyası içerisinde bulunan Aşkale Asliye Hukuk Mahkemesine ait E:2003/18 sayılı "muvazaa nedeniyle tasarrufun iptali"ne ilişkin dava dosyasının incelenmesinden; 3.4.2003 tarihli oturumda, "Davaya konu hisse senetleri üzerinde devrinin ve her türlü tasarrufunun önlenmesi için ihtiyati tedbir konulmasına bu hususta ilgililere müzekkere yazılmasına, masrafın davacılar vekilinden alınmasına" karar verildiği; aynı tarihli müzekkerenin düzenlendiği ve Hakim tarafından imzalandığı; aynı davada 8.4.2004 tarihinde verilen K:2004/69 sayılı kararda da, aynı hususta bahsedildiği; ancak E.Ç.S. A.Ş. tarafından Mahkemeye gönderilen 28.6.2004 tarihli yazıda, Şirketlerine herhangi bir ihtiyati tedbir kararının tebliği edilmediği, bu sebeple karar gereğinin yerine getirilmediği bildirilmiş; İdare Mahkemesi dosyasında yer alan Erzurum Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığına ait 5.12.2005 tarih, 2005/32372 sayılı yazıda; duruşma biter bitmez ara kararlarının yazıldığı, davacı vekili masraf vermediğinden ara kararlarının ilgili yerlere gönderilemediği ifade edilmiş; buna karşılık davacılar vekilinin dava dilekçelerinde; aynı gün 3 numaralı ara kararı masrafları ile diğer ara kararları masrafının mahkeme katibi N.K.ya tevdi edilmiş bulunduğunu; 03.04.2003 tarihinde bütün ara kararlarının yerine getirildiğine dair şerhin adı geçen katip tarafından zabta dercedilmiş ve imzalanmış olduğunu, dosyadaki kayıtlar ve mahkemedeki posta kayıtlarının araştırıldığını, aynı tarihli diğer ara kararları gereği müzekkereler gönderildiği halde tedbire ilişkin müzekkerenin kalemce yazılmadığını ve şirkete gönderilmediğini iddia ettiği anlaşılmıştır.

Olayda, davacılar tarafından tazminat talebine konu edilen hususun; Asliye Hukuk Mahkemesinde görülen davada verilen, şirket hisse senetleri üzerine tedbir konulmasını içeren ara kararının, mahkeme kaleminde görevli personel tarafından, kasıtlı olarak yerine getirilmediği iddiasına dayanmakta olup; bu tür işlemlerin, yargılama sürecine ilişkin işlemlerden olduğu, yargısal işlevden ayırma olanağının bulunmadığı gözetildiğinde; açılan tazminat davasında, tazminat istemine esas olan işlemi yapan mahkemenin dahil olduğu adli yargının görevli bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, Asliye Hukuk Mahkemesi'nce verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

S O N U Ç : Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Erzurum 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 23.10.2007 gün ve E:2006/308, K:2007/282 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 05.10.2009 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.